
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

In dit verslag staan niet alleen strandvondsten, maar ook een aantal duikwaarnemingen. En het zou leuk zijn als de duikers onder jullie wat vaker interessante waarnemingen zouden doorgeven (zo mogelijk met foto's) om zo een nog gevarieerder CS-verslag te krijgen. En meestal zien de soorten, die wij verkreukeld en dood op het strand vinden, er onder water veel mooier uit. Dit verslag kwam tot stand door meldingen van: Peter Moerdijk, Bert van der Valk, Wilbert Kerkhof, Marianne Ottervanger, Arie Twigt, Gijsbert Twigt, Mart Karremans, Mick Otten, Ruud Versijde, Strandwacht Neeltje Jans, SWG-groep regio Alkmaar, Gerrit Doeksen en mijzelf.

WIEREN

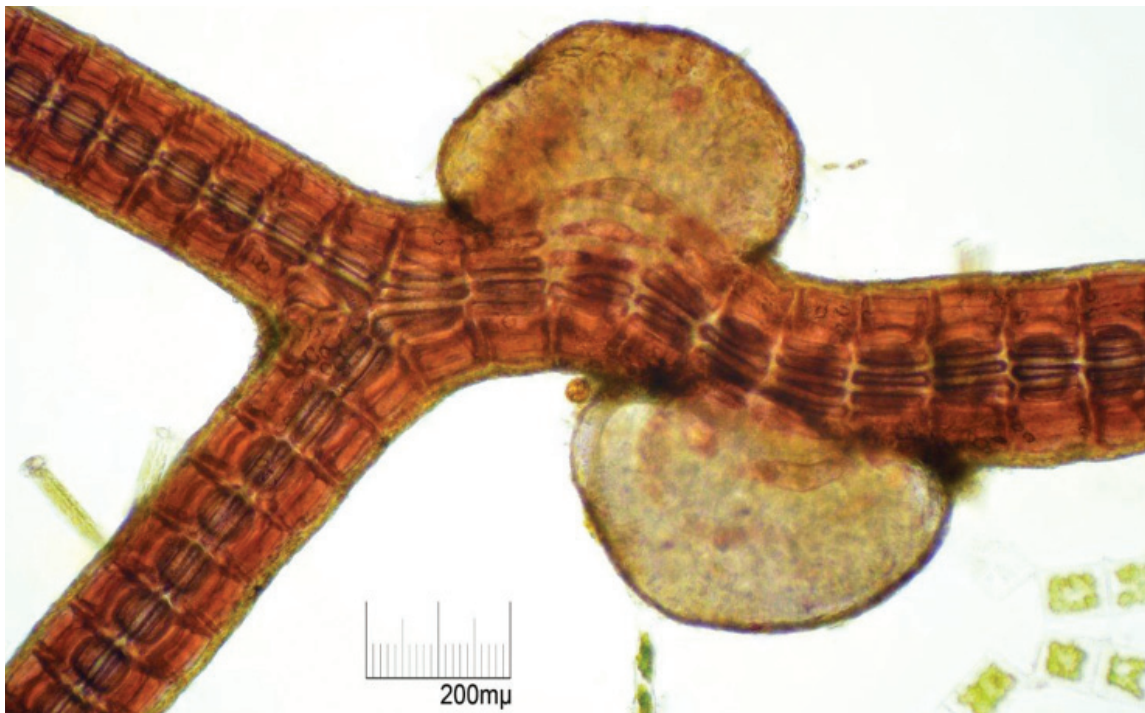
De laatste week van januari was ik samen met mijn vrouw op Terschelling, en op 26-01 maakten we een ritje met Gerrit Doeksen over het strand. T.h.v. paal 23 lag een plastic voorwerp in de vloedlijn dat vol zat met grote bruinwieren zoals suikerwier *Saccharina latissima* (fig. 1), vingerwier *Laminaria digitata* en *Saccorhiza polyschides*. Daarop en daartussen zat een flink aantal roodwieren zoals stijf buiswier *Polysiphonia elongata*, *Callithamnion tetragonum*, *Heterosiphonia plumosa*, peperwier *Laurencia pinnatifida*, *Lomentaria*

Figuur 1. Suikerwier *Saccharina latissima* (foto: Rien de Ruijter).

articulata, *Lomentaria clavellosa*, *Membranoptera alata*, *Gastroclonium ovatum*, *Plocamium cartilagineum* en nog een paar soorten die wat moeilijker op naam te brengen zijn. Ook aan de wadkant vond ik gedurende die week een aantal wieren. Op het wad t.h.v. Oosterend, bij de wierschuur, vond ik op 23-01 wakame *Undaria pinnatifida* en veelvertakt pluimwier *Dasysiphonia japonica*. Op het wad bij het groene strand lag op 25-01 een struikje viltwier *Codium fragile* (subsp. *atlanticum*) met daarop een *Ceramium* spec., een struikje tongwier *Hypoglossum hypoglossoides* en opnieuw een exemplaar van *Undaria pinnatifida*. Op de terugweg naar ons appartement fietsten we langs de waddendijk en t.h.v. Formerum lag er ook weer een plant van deze laatste soort op het wad. Hier lag ook een grote tak hauwwier *Halidrys siliquosa* en een aantal bosjes *Dasysiphonia japonica*. Herre Stegenga determineerde de meeste roodwieren, waarvoor dank.

Ook Mart Karremans verzamelde weer wat wiertjes in het begin van dit jaar. Zo melde hij van 15-01-18 de soort *Callithamnion hookeri* van de pier bij de molen op de dijk bij Vlissingen. *Ceramium diaphanum* vond hij op 15-02-18 in de Westkapelse kreek, en op 07-02-18 vond hij een soort die je wat minder vaak tegenkomt, namelijk *Choreocolax polysiphoniae* (fig. 2), een parasitair roodwier dat exclusief voorkomt op klein buiswier *Vertebrata lanosa*.

Figuur 2. *Choreocolax polysiphoniae* op klein buiswier *Vertebrata lanosa* (foto: Mart Karremans).

SPONZEN

Van deze groep betreft het allemaal duikwaarnemingen van Mick Otten en Ruud Versijde. De duiklocatie op 11-01-18 was bij de Zeelandbrug, het zicht $\pm 1,5$ meter en de gemiddelde diepte 11,6 meter. De soorten die ze vonden waren de gele wratspons *Celtodoryx ciocalyptoides*, sliertige broodspoons *Halichondria bowerbanki*, gewone broodspoons *Halichondria panicea*, geweispons *Haliclona oculata* en bleke piekjesspons *Hymaniacidon perlevis*.

HOLTEDIEREN

De waarnemingen van deze groep zijn ook grotendeels duikwaarnemingen, en ondanks het matige zicht zagen Mick Otten en Ruud Versijde op 11-01-18 bij de Zeelandbrug toch de volgende soorten: ruim 25x boompjeshydroïd *Eudendrium arbuscula* (fig. 3), ruim 100x penneschaft *Tubularia indivisa*, 5x dodemansduim *Alcyonium digitatum*, 3x viltkoker-anemoon *Cerianthus lloydii*, ruim 50x baksteen-anemoon *Diadumene cincta*, ± 25 x zeeanjelier *Metridium (senile) dianthus* en ruim 10x gewone slib-anemoon *Sagartia troglodytes*.

Figuur 3. Boompjeshydroïd *Eudendrium arbuscula* (foto: Mick Otten).

De SWG-groep regio Alkmaar had op 19-11-17 een excursie bij Huisduinen. Daar zagen ze een groot aantal zeedruiven *Pleurobrachia pileus* en Amerikaanse langlob-ribkwallen *Mnemiopsis leidyi*. Van deze laatste soort zagen ze er op 14-01-18 één bij Velzen (Noordpier). Gerrit Doeksen en ik zagen er op 26-01-18 tientallen in de eblijn tussen paal 21 en 22 op Terschelling.

WEEKDIEREN

Op de lange lijst met vondsten bij Huisduinen staan twee opvallende soorten, namelijk 2x prismatische dunschaal *Abra prismatica* en de dicht-gestreepte artemisschelp *Dosinia lupinus lincta*.

De excursie van de SWG-groep regio Alkmaar op 14-01-18 bij de Noordpier (Velzen) leverde o.a. 2x gewone schaalhoren *Patella vulgata* (levend op

de pier), 6x gewone wenteltrap *Epitonium clathrus*, 2x witte wenteltrap *Epitonium clathratulum*, 5x mosselslurpertje *Odostomia scalaris* en een zoetwaterneriet *Theodoxus fluviatilis* op.

Van de tweekleppigen werden o.a. een kleine zwaardschede *Ensis ensis* en twee doubletten van de venusschelp *Chamelea striatula* verzameld.

In brokken veen werden nog doubletten van de Amerikaanse boormossel *Petricola pholadiformis*, de witte boormossel *Barnea candida* en de ruwe boormossel *Zirfaea crispata* gevonden.

Op de waarnemingenlijst van de strandwacht Neeltje Jans van 06-01-18 staan weer heel veel soorten genoteerd. Wat opvalt is het grote aantal doubletten. Het gaat om de volgende soorten: rechtsgestreepte platschelp *Tellina fabula*, tere platschelp *Tellina tenuis*, Japanse oester *Crassostrea gigas*, zaagje *Donax vittatus*, Amerikaanse zwaardschede *Ensis leei*, otterschelp *Lutraria lutraria*, nonnetje *Macoma balthica*, afgeknotte gaper *Mya truncata*, mossel *Mytilus edulis*, Amerikaanse boormossel *Petricola pholadiformis*, halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata* en de tapijtschelp *Venerupis senegalensis*. Ook Bert van der Valk vond een groot aantal van de hierboven genoemde soorten op 04-02 bij Kijkduin. Het waren allemaal doubletten met schelpdier: 1x *Lutraria lutraria*, 10x *Spisula subtruncata*, 3x *Petricola pholadiformis*, 2x *Venerupis senegalensis* en tientallen *Ensis leei*. De afwijkende soorten op het lijstje waren 2x witte dunschaal *Abra alba* en 1x stevige strandschelp *Spisula solida*.

Een leuke waarneming van Peter Moerdijk was die van 4 doubletten, met vleesresten, van de Noorse hartschelp *Laevicardium crassum* op het strand bij Neeltje Jans. Op 04-02-18 vond hij er één en op 11-02 waren het er drie. Op 18-02 meldde hij nog een doublet van deze soort op die locatie, samen met een doublet van de grote zwaardschede *Ensis magnus*. Ook ik vond een doublet van *Laevicardium crassum* op 26-01-18 bij paal 23 op Terschelling. Het was een halfwas exemplaar en lag net boven de eblijn. Een paar meter verder raapte ik een grote klep (32 mm) van de noordse cirkelschelp *Lucinoma borealis* op.

Van Arie en Gijsbert Twigt kwamen de volgende meldingen: op 06-02-18 bij Berkheide 1x doublet gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata* en een oude klep van de marmerschelp *Glycymeris glycymeris*. Ze vonden daar ook nog twee schildjes van de gedoornde zeekat *Sepia orbignyana* en twee schildjes van de sierlijke zeekat *Sepia elegans*.

Op 11-02-18 werd door Arie, bij de Wassenaarse Slag een plastic kratje gevonden met daarop een doublet van de bonte mantel *Mimachlamys varia*, een doublet van de noordse rotsboorder *Hiatella arctica* (fig. 4) en de gemarmerde streepschelp *Modiolarca subpicta* (fig. 5).

Figuur 4. Noordse rotsboorder *Hiatella arctica* (foto: Arie Twigt).

Figuur 5. Gemarmerde streepschelp *Modiolarca subpicta* (foto: Arie Twigt).

In een plastic voorwerp dat ik vond op 07-01-18 bij Bergen aan Zee zaten in een klein hoekje vier doubletjes (met schelpdier) van de gebochelde streepschelp *Musculus discors*. Uit wat gruis dat ik bij Camperduin verzamelde op 14-01-18 haalde ik o.a. 47x kleine astarte *Goodallia triangularis* (4x doublet), 2x scheve hartschelp *Parvicardium crassum*, 1x slank gordelhorentje *Onoba aculeus*, 1x glanzend tandhorentje *Odostomia eulimoides*, 4x dwerg-drijfhorentje *Pusillina inconspicua*, 1x schepje *Philine aperta*, 1x gestreept priemhorentje *Turbonilla rufa* en 1x melkweit priemhorentje *Turbonilla lactea*.

KREEFTACHTIGEN

Tijdens hun duik zagen Mick en Ruud op 11-01-18 ook een groot aantal soorten van deze groep. Tussen de stenen op de zeebodem zagen ze 2x Noordzeekrab *Cancer pagurus*, ± 25x strandkrab *Carcinus maenas*, 5x zwarte oprolkreeft *Galathea squamifera*, 1x blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus*, ruim 10x penseelkrab *Hemigrapsus takanoi*, 3x Europese zeekreeft *Homarus gammarus* (1x groot en 2x zeer groot), ± 5x gewimperde zwemkrab *Liocarcinus navigator* en ± 50x fluwelen zwemkrab *Necora puber*. Van de kleinere soorten zagen ze 3x gewone heremietkreeft *Pagurus bernhardus*, ± 5x gewone hooiwagenkrab *Macropodia rostrata*, 4x veranderlijke steurgarnaal *Hippolyte varians*, 2x gezaagde steurgarnaal *Palaemon serratus* en 3x zebrazeespin

Ammothea hilgendorfi. Op de foto van *Eudendrium arbuscula* werd thuis ook nog een spookkreeftje gezien, n.l. het teringlijdertje *Phtisica marina*.

Op 14-01-18 werd er door de SWG-groep regio Alkmaar bij Velzen ook een groot aantal krabben waargenomen. Het waren hier echter meestal schildjes en fragmenten. De soorten die ze zagen: Noordzeekrab *Cancer pagurus*, strandkrab *Carcinus maenas*, gewone zwemkrab *Liocarcinus holsatus*, 10x fluwelen zwemkrab *Necora puber*, 1x gewimperde zwemkrab *Liocarcinus navigator*, ± 10x grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis*, 1x helmkrab *Corystes cassivelaunus*, 1x erwttenkrabbetje *Pinnotheres pisum*, 1x boksertje *Diogenes pugilator* (in een *Nassarius reticulatus*) en breedpootkrab *Portumnus latipes*.

MOSDIERTJES

Een zwart plastic tonnetje dat ik vond bij Bergen aan Zee op 07-01 leverde naast de meer algemene ook een paar leuke soorten op: *Aetea sica*, *Scruparia ambigua*, *Crisia aculeata* en *Beania mirabilis*. Op een blauwe plasticdop zat o.a. *Fenestrulina delicia* en op een plasticmandje o.a. ± 30 kolonies van *Callopora dumerilii*. Tussen wat veenbrokjes dacht ik in het voorbijlopen een bosje *Tubularia* te zien. Toen ik het opraapte, bleek het echter een bosje paars vogelkopmosdiertje *Bugula neritina* te zijn. Het zat vast op een zeepok, net als de 'bollen' die vorig jaar werden gevonden bij Katwijk en IJmuiden [zie Het Zeepaard 77(5): 192]. Deze laatste soort werd ook gevonden door de SWG-groep regio Alkmaar op 14-01-18 bij Velzen (Noordpier). Het waren meerder kolonies.

GEWERVELDEN

Dat er in de wintermaanden de meeste eikapsels gevonden kunnen worden is bekend, en eikapsels werden er dan ook weer volop gevonden. Zo vond Peter Moerdijk op 21-01-18 een eikapsel van de blonde rog *Raja brachyura* op het strand van Neeltje Jans evenals 10 eikapsels van de stekelrog *Raja clavata*. De strandwacht van Neeltje Jans meldde op 22-01-18 ook 11 eikapsels van de stekelrog *Raja clavata* en één van de hondshaai *Scyliorhinus canicula*. Ikzelf vond van deze laatste soort een bosje van 15 eikapsels op Terschelling, samen met een eikapsel van de gevlekte rog *Raja montagui* op 23-01-18. Bert van der Valk verzamelde op 02-02-18, ten noorden van paal 14 op het strand van Schouwen, 8 eikapsels van de stekelrog *Raja clavata* en één eikapsel van de blonde rog *Raja brachyura* (opgeweekt 74 x 122 mm).

Wilbert Kerkhof en Marianne Ottervanger gingen op 04-02 op zoektocht, speciaal naar eikapsels, tussen Hargen aan Zee en 'De Kerf' bij Schoorl. Ze vonden maar liefst 52x hondshaai *Scyliorhinus canicula*, 9x gevlekte rog *Raja montagui*, 3x blonde rog *Raja brachyura* (fig. 6) en 165x stekelrog *Raja clavata*. Wilbert meldde dat bij het schoonmaken van de eikapsels één van de stekelrog-eieren niet open wilde om het zand eruit te spoelen terwijl het wel zwaar aanvoelde. Toen hij het eikapsel voorzichtig open knipte, bleek er een dood stekelrogje in te zitten (zie de omslagfoto). Van Wilbert kreeg ik nog veel meer meldingen binnen van eikapsels, want op 18-01-18 vond hij bij Velzen (Noordpier) 6x *Scyliorhinus canicula*, 7x *Raja clavata* en 1x *Raja montagui*. Op 20-01-18 bij Petten 14x *R. clavata* en 83x *S. canicula*, waaronder een bos van 72 stuks. Op 25-01-18 bij Egmond aan Zee 34x *R. clavata*, 10x *S. canicula* en 1x blonde rog *Raja brachyura*. Bij Bergen aan Zee op 01-02-18 4x *S. canicula*, 36x *R. clavata*, 1x *Raja montagui* en opnieuw 1x *Raja brachyura*. Op 08-02-18 werden van deze soort opnieuw twee eikapsels gevonden tussen Egmond aan Zee en Bergen aan Zee, samen met een exemplaar van de golfrog *Raja undulata*. Een dag later was Wilbert op Texel (de Hors) en raapte daar ook weer een eikapsel op van de golfrog. Ook lag daar een eikapsel van de sterrog *Amblyraja radiata*. Voordat hij weer naar huis ging, keek hij ook nog even bij de vuurtoren van Den Helder/Huisduinen op het strand en verzamelde daar 2x blonde rog *Raja brachyura* en 78x hondshaai *Scyliorhinus canicula*.

Vlak voor ik dit verslag afmaakte, kwam er nog een waarneming van Wilbert binnen. Op 16-02-18 vond hij op het strand bij st. Maartenszee naast een tros van 50 eikapsels van de hondshaai *Scyliorhinus canicula* ook een

Figuur 6. Eikapsels van de blonde rog *Raja brachyura* (foto: Marianne Ottenvanger).

eikapsel van een kleinoogrog *Raja microocellata* (fig. 7). Dat is het derde exemplaar dit jaar van deze zeldzame soort. Toen het verslag eigenlijk al af was, meldde Wilbert ook nog het vierde exemplaar van deze soort, gevonden op het strand tussen Julianadorp en Huisduinen op 23-02-18.

Figuur 7. Eikapsel van de kleinoogrog *Raja microocellata* (foto: Wilbert Kerkhof).

Ook Arie Twigt stuurde een aantal meldingen. Zo vond hij op 06-02-18 op het strand bij Berkheide een eikapsel van de golfrog *Raja undulata*. Deze soort meldde hij ook 1x op 11-02, van het strand bij Wassenaarse Slag, samen met een exemplaar van de blonde rog *Raja brachyura*, 1x gevlekte rog *Raja montagui* en 21x stekelrog *Raja clavata*. Dat zijn dus wel heel veel eieren, en dan moet het nog Pasen worden!

Figuur 8. Slakdolf *Liparis liparis* (foto: Mick Otten).

Tijdens het duiken kom je natuurlijk ook vissen tegen en Mick en Ruud zagen bij de Zeelandbrug o.a. 1x de zwarte grondel *Gobius niger*, ± 10x Ruthensparrs grondel *Gobiusculus flavescens*, 1x slakdolf *Liparis liparis* (fig. 8), 4x botervis *Pholis gunnellus* en 4x groene zeedonderpad *Taurulus bubalis*.

Adres CS-man: rien-tien@ziggo.nl